

a vizsgálat során hozott döntést nem hajlandó végrehajtani. Ebben az esetben a Hatóság a vizsgálati eljárást lezárja, és adatvédelmi hatósági eljárást indít (ha annak megindításához az Infotv.-ben megkívánt követelmények fennállnak), melynek során a Ket. alapján az adat-szolgáltatást is hatékonyabban ki tudja kényszeríteni, valamint a döntés végrehajtására is van eszköze.” (32. old.)

A beszámoló megemlíti az adatvédelmi nyilvántartás kérdését is. Az új szabályozás a korábbihoz képest nem változott abban, hogy az adatvédelmi nyilvántartás az adatkezelő szervek vagy személyek adatkezeléseit tartja nyilván az érintettek tájékoztatása céljából.

Az Infotv. alapján nem változott lényegesen azon adatkezelések köre, amelyekre a nyilvántartásbavételi kötelezettség vonatkozik. A kivételek tekintetében annyi érdemi változtatást vezetett be az Infotv., hogy – a korábbi

szabályozástól eltérően – a pénzügyi szervezetek, közüzemi szolgáltatók, elektronikus hírközlési szolgáltatók nem mentesülnek ügyfélkapcsolat okán a nyilvántartásbavételi kötelezettség alól.

A beszámolóban a NAIH elnöke jelzi, hogy hivatala fokozatosan bekapcsolódik az európai információs jogi vérkeringésbe, és a jövőben aktív tevékenységet kíván kifejteni ebben a témában. A beszámoló végén mellékként megtalálható néhány tájékoztató és sajtóközlemény. A 2012. január 1-jével felállt hivatal részletes tevékenysége majd a 2012. teljes évi beszámólóból lesz kiolvasható, addig is a jelenlegi beszámoló alapján megállapítható, hogy elődei munkájára építve az új rendszerű adatvédelmi hatóság hatékonyan kezdte meg munkáját.

Dr. Lakatos Miklós,

a KSH szakmai főtanácsadója
E-mail: Miklos.Lakatos@ksh.hu

„A migrációs statisztika fejlesztésének lehetőségei” című konferencia

A Központi Statisztikai Hivatal Népeség-tudományi Kutatóintézet (KSH NKI) „A migrációs statisztika fejlesztésének lehetőségei” címmel konferenciát rendezett 2012. június 26-án a KSH Keleti Károly-termében. Az előadások a külföldi állampolgárokról adatgyűjtő statisztikai rendszerek fejlesztését, a különféle migrációs adatbázisok feltárását, az adatgyűjtések gyakorlatának és minőségének értékelését célul tűző projekt kapcsán hangzottak el.

A konferencia első blokkjában nyolc rövidebb felszólalást hallgathattak végig a megjelentek *Spéder Zsolt*, a KSH NKI igazgatója vezető elnöklése mellett. *Sárosi Annamária*, a

KSH Népesedési és szociális védelmi statisztikai főosztályának statisztikai tanácsadója a hivatal migrációs adatbázisának forrásairól számolt be. Mint elmondta, a KSH felhasználja a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH) idegenrendészeti nyilvántartásait, a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEKKH) személy- és lakcímnnyilvántartását, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) külföldiekre vonatkozó személyijövedelemadó- és az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) egészségbiztosítási, valamint a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) külföldi munkavállalókkal kapcsolatos nyilvántartását. A KSH-nak az

Eurostattal szemben fennálló adatszolgáltatási kötelezettsége az adott évben Magyarországra érkező és itt legalább tizenkét hónapot töltő külföldiekre, a legalább tizenkét hónapot Magyarországon kívül tölteni szándékozó magyar állampolgárokra és a december 31-én Magyarországon élő külföldi állampolgárokra terjed ki. A migrációs statisztika nagy problémája, hogy az előbbieken felsorolt szervek nem statisztikai, hanem adminisztratív célból gyűjtik az adatokat. Az általuk alkalmazott definíciók és nomenklatúrák nem egységesek (mást takar például a „külföldi” fogalma az OEP-nél és a KSH-nál), a foglalkoztatási és a jövedelmi adatokat egyáltalán nem veszik fel, az egymástól függetlenül épülő adatbázisok nem alkotnak egységes rendszert. Ahhoz, hogy a hazai vándorlástatisztika eleget tudjon tenni az összehasonlíthatósággal, az adatminőséggel és a komplex jelenségek mérésével kapcsolatos nemzetközi igényeknek, szükség volna az adatgazda hatóságok és a KSH közötti szorosabb együttműködésre, az adatgyűjtések összehangolására és közös migrációs adatbázis létrehozására.

Urbán Ferenc migrációs elemző a BÁH nyilvántartásairól referált. A bemutatott nyolc adatbázisban kezelik a 2001. december 31-éig bevándorlási, illetve a 2007. július 1-jéig letelepedési engedélyhez jutott, az idegenrendészeti kényszerintézkedés vagy személyes szabadságkorlátozás alá vont külföldi állampolgárok, a vízumot kért vagy kapott harmadik országbeli és az Európai Gazdasági Térségben élők és harmadik országbeli családtagjaik, a 2002. január 1. után tartózkodásra jogosító engedélyt kapott külföldiek, illetve azok adatait, akik elvesztették, vagy akiknek ellopták az úti okmányukat. Ezek a nyilvántartások képezik a BÁH statisztikai rendszerének alapjait. A fejlesztési feladatok közül Urbán Ferenc az adatbázisok harmonizálását és metaadatokkal való ellátását emelte

ki, ami nagymértékben elősegítené az adat-tömeg kutathatóságát.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma (Emmi) képviselőjében jelen lévő *Hagymásy Tünde* a külföldi gyermekekről, tanulókról és hallgatókról szóló előadásában megismételte azt a Sárosi Annamária által már említett tényt, hogy a KSH jelenleg nem használja fel a minisztérium adatbázisát. A köz- és a felsőoktatási törvény értelmében az egyes intézmények gyűjtik a migráns háttérű gyermekek, tanulók, hallgatók születési helyre, állampolgárságra, lakóhelyre, tartózkodási helyre és a tartózkodás jogcímére vonatkozó adatait. Az Emmi közoktatási statisztikai adatbázisa feladatellátási helyenként, évfolyamonként és a nappali képzésre vonatkozóan tartalmazza a nem magyar és a kettős állampolgárságú gyermekek országokénti bontását és a külföldi lakóhely országa szerinti létszámadatait. A felsőoktatási információs rendszerben tárolt statisztikák szintén több táblában állnak rendelkezésre. A hallgatók létszámadatai szintenkénti, tagozatonkénti, karonkénti, képzési helyenkénti, országokénti, szakonkénti és az előző végzettség országa szerinti bontásban is elérhetők.

Hablicsekné Richter Mária biztosításmatematikus, az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság (ONYF) munkatársa *Pákozdi Ildikóval*, az ONYF osztályvezetőjével közösen készített, „Külföldre folyósított nyugdíjak – harmadik országbeliek?” című beszámolóját ismertette meg a közönséggel. A nyugdíjbiztosítási nyilvántartás a felhasználás céljához kötve tartalmazza az információkat. Ezek publikálása a főigazgatóság által kiadott statisztikai évkönyvben történik, amely a következő adatköröket hozza: külföldre folyósított nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások ellátástípusonként, nemenként és országoként; a kétoldalú szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezményeken alapuló nyugdíjügyek országok szerint; az Európai Unió koordinációs

rendeletein alapuló nyugdíjúgyek; a harmadik országban élők nyugdíjúgyei országok szerint. A projektben részt vett szakemberek meglátása az, hogy az állampolgársági adatok statisztikai célú gyűjtésének különösen a kétoldalú szociális biztonsági együttműködések előkészítése során lenne komoly jelentősége.

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal Kutatási és Elemzési Főosztályának munkatársa, *Székács Tamás* elmondta, hogy nyilvántartásukban őrzik a harmadik országbeli állampolgárok munkavállalási engedélyeit és a foglalkoztatók bejelentéseit. Adatbázisuk pozitívumai között az aktualitást, a rendkívüli részletezettséget, a mindenféle adat tárolására alkalmas rendszert és a változások gyors alkalmazhatóságát emelte ki. Fejlesztési lehetőséget lát az eddig nem lekérdezhető adatok elérhetővé tétele, a lekérdező rendszer korszerűsítése, az aggregáltsági szintek bővítése és a változáskövetés megoldása terén. (Utóbbi a hivatal egyéb nyilvántartásaiban már működik.) Elmondta továbbá, hogy a hivatal jelenleg nem rendelkezik információkkal az adott időpontban érvényben levő bejelentések számáról, mivel a munkaviszony megkezdéséről és megszűntéről tájékoztató adatlapok adatai nem kapcsolhatók össze. Az egyik megoldási lehetőség az adózás rendjéről szóló törvény módosítása lenne olyképpen, hogy a foglalkoztatónak a munkavégzés engedély- vagy bejelentésköteles voltáról is információt kelljen szolgáltatnia a NAV-nak, amelynek munkaviszony-bejelentési adatbázisa tartalmazza a külföldi állampolgárok foglalkoztatásának megkezdéséről és megszűnéséről szóló adatokat.

Az OEP által tárolt migrációs adatokról *Tajti Zoltán* statisztikai osztályvezető számolt be. Mindenekelőtt tisztázta, hogy számukra – eltérően a KSH-tól – az is külföldinek minősül, akinek nincs bejelentett magyarországi lakcíme. Az OEP központi nyilvántartásának alapját a társadalombiztosítási adóazonosító jel

(TAJ) és a bejelentett személyek jogviszonyadatai (BSZJ) képezik. Az adatbázisban megtalálhatók a személyi, a foglalkozási, a munkahelyi, a tevékenységi és a lakó- vagy tartózkodási helyre vonatkozó adatok mellett a jövedelmi és állampolgársági információk is. A rendszerből fizikailag senkit sem törölnek, kikerülni belőle érvénytelenítés útján lehet (ha például a TAJ-tulajdonos meghal vagy bejelenteli végleges letelepedési szándékát külföldön). Az OEP nyilvántartásainak statisztikai célú hasznosulása az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) keretein belül történik. Az intézménynek nincs nemzetközi adatközlési kötelezettsége; az általa őrzött körülbelül tíz terabájtnyi (jogviszony- és egészségbiztosítási ellátási) adat legnagyobb részét nem használják fel.

A projekt során feltárták összegzésére a KSH NKI két tudományos főmunkatársa, *Gödri Irén* és *Tóth Pál Péter* vállalkozott. Gödri Irén szerint a migrációs adatgyűjtések teljes köre, az alkalmazott adatlapok, kérdőívek és nyilvántartások ismeretében megállapítható, hogy a sokféle intézmény összehangolatlanul és alapvetően nem statisztikai célból gyűjti az adatokat; az adatbázisok hiányosak, korlátozottan hozzáférhetők, rengeteg átfedést tartalmaznak, miközben nincs közöttük átjárás. Az összegyűjtött adatok teljes körű felhasználása sincs biztosítva: egy részüket nem, vagy hiányosan rögzítik; ha rögzítik is, nem szervezik adatállományba, vagy nem dolgozzák fel. A migrációs statisztika hiányosságai ugyanakkor nem minősíthetők magyar sajátosságnak. Az előadó a migrációs adatbázisok összekapcsolását, illetve közös adatbázis létrehozását szorgalmazta a KSH-n belül. Tóth Pál Péter mindehhez hozzátette, hogy az elsődleges adatgazdák (a BÁH, az NFSZ, az Emmi, az OEP, az ONYF, a KEKKH és a NAV) adatgyűjtési gyakorlata tökéletesen megfelel a jogszabályoknak. A BÁH például negyvenhárom

különböző rendelkezést figyelembe véve kezelni a harmadik országbeli állampolgárok adatait, és csak ez a hivatal akár negyvenhét adatot is felvehet.

A konferencia első harmadában elhangzottakkal kapcsolatban *Gárdos Éva*, a KSH statisztikai főtanácsadója megjegyezte, hogy az adatgyűjtések harmonizálása mindenekelőtt kormányzati akaratot igényelne. *Németh Zsolt*, a KSH társadalomstatisztikai elnökhelyettese a népszámlálás mint migrációs adatbázis fontosságáról szólott, kifejtette: a census a maga előző lakhelyre vonatkozó kérdésével annak ellenére kitűnő tükörstatisztika, hogy csak a számlálás eszmei időpontjában élőkre vonatkozik, és migrációtörténetet nem ad.

A konferencia Németh Zsolt által levezetett második blokkját két előadás alkotta. Először *Sik Endre* egyetemi tanár, a TÁRKI vezető kutatója foglalta össze a migrációs statisztikával kapcsolatos gondolatait. Véleménye szerint ez csak rossz lehet, mivel a statisztika módszerei a nemzetállamok létrejöttének korában nemzeti keretek között alakultak ki, márpedig nemzetközi statisztikát nemzeti keretek között művelni nem lehet. A standardizálás és a harmonizálás e téren szükségszerűen a legrosszabb közös többszörös megtalálásához vezethet. A helyzet pedig csak romlani fog az adminisztratív adatfelvételekkel, amelyek révén a globalizálódó világban egyre kevesebb dologról fogunk mind többet megtudni. A „műszertani nacionalizmus” által kitalált rendszerben az atipikus migrációtípusok követhetetlenek. Kelet-Európában külön problémát okoz a kettős állampolgárság és az állampolgárság-váltás ügye. A tükörstatisztikák különbözőségére a Romániából kivándorolt németek becslült számában, a román és a német statisztikák között mutatkozó 60 százalékos eltérést említette példaként. *Sik Endre* hasonlóan megbízhatatlannak tartja a korrupciós és a társadalmi integrációval kapcsolatos statisztiká-

kat. Meglátása szerint ezeken a területeken a survey-felvételek alkalmazása jelentené az előrelépést.

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi docense, *Tóth Judit* „Miért (ne) gyűjtsünk migrációs adatokat” címmel adott be előadást, amelyet a szerző távollétében *Vidra Zsuzsanna*, az NKI munkatársa olvasott fel. *Tóth Judit* szerint alapvető probléma, hogy a hatósági adatkezelésnek a legkritikább esetben van az adminisztráción túlmutató célja, és az adatok csak kivételesen válnak hozzáférhetővé a nagyközönség számára. A hazai jogalkotásban nincs pontos definíciója a „közérdekű adat” fogalmának. Ugyanakkor az Európai Unió vonatkozó rendelete kimondja, hogy a nemzetközi vándorlási statisztika elsődleges célja a migrációs politikai döntéshozatal és a személyek szabad mozgásának segítése, valamint a kutatási igények kielégítése. A szerző csak abban az esetben tartja indokoltnak a nemzetközi migrációs adatok gyűjtését, ha azokat a lehető legszélesebb kör számára publikussá teszik, hiszen csak a nyilvánosság ereje kényszerítheti ki a megfelelő adatminőséget.

A konferencia harmadik részében *Tóth Pál Péter* vezetésével kerekasztal-beszélgetés zajlott *Berta Krisztina*, a Belügyminisztérium helyettes államtitkára, *Jfi-Tar Szabina*, a BÁH osztályvezetője, *Németh Zsolt* és a közönség között. *Berta Krisztina* a beszélgetést előadással vezette fel, amelyben hangsúlyosan szólt a megbízható adatok fontosságáról a politikai döntéshozók számára. Ehhez szükséges a rendszer folyamatos fejlesztése. A menekültügyi migrációs politika egyre fontosabbá válik, ezért kérdés, hogy a jelenleg hatályos – és már többször módosított – 2007-es magyar rendelet milyen további változtatásokra szorul, mennyire tudja kielégíteni az uniós elvárásokat. 2015-ig 75 százalékos uniós támogatással nyílik lehetőség harmadik országból érkező bevándorlók beilleszkedését segítő

programokat végrehajtani. A jogszabályi és módszertani kérdésekben elengedhetetlen a kutatók szerepe. Spéder Zsolt szerint sok új lehetőség rejlik a meglévő adatok jobb kihasználásában. Ehhez azonban egységes akaratra volna szükség az egyes intézmények részéről. Németh Zsolt beszámolt arról, hogy napjainkban egyre részletesebb adatokra van szükség egyre csökkenő erőforrások mellett. A helyzet megoldásához szakítani kell a korábbi „zárt” bürokratikus rendszerrel, és támogatni kell az intézményi adatátvételeket. Tóth Pál Péter hozzáfűzte, hogy az intézmények egy részénél az „önvédelem” gátolja ezt a folyamatot, mivel nem szeretnék, ha csökkenne a szervezet fontossága. Ifi-Tar Szabina szerint a megoldáshoz elengedhetetlen a jogszabályi környezet biztosítása, amelyben akadály lehet az eltérő ágazati szabályozás. Először ezeket kellene közelíteni egymáshoz.

Hajdú Zoltán, az MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézetének tudományos tanácsadója felszólalásában a közszégi illetőség szerinti szabályozás mellett foglalt állást. Véleménye szerint a helyi kezelés jobban segítené a migránsok nyilvántartását. Berta Krisztina szerint a közeljövőben nem várható változás az önkormányzati feladatok körében. Németh Zsolt a közhiteles címet nevezte kulcsfontosságú kérdésnek, amely nélkül nehéz településhez kötni az egyéneket. *L. Rédei Mária*, a Nyugat-magyarországi Egyetem docense új aspektusba

helyezve a beszélgetést a szabályozás konkrét területi és csoportokra gyakorolt hatását említette, mivel minden integrációs és bevándorlási kérdés konkrét földrajzi térben és nem országos szinten realizálódik. Sárosi Annamária hiányolta a KEKKH képviselőjének jelenlétét a konferencián, mivel a migráció figyeléséhez elengedhetetlen a pontos és jó lakcímnnyilvántartás. Gárdos Éva a bejelentkezési fegyelem hiányát említette a pontatlan nyilvántartások legfontosabb tényezőjeként. Berta Krisztina szerint a pontosabb nyilvántartáshoz nem lehet eszköz a retorziós szabályozás. Spéder Zsolt mindehhez hozzáfűzte, hogy a migráció az egyén szintjén általában kétlaki étellel indul, tehát nehéz megfogni azt a pillanatot, amikor valaki át-, illetve bejelentheti magát immár végleges új lakhelyére. Tóth Pál Péter szerint a lakosság részéről a szenzitív adatokkal szembeni félelem is befolyásolja a kérdést. Németh Zsolt hozzátette, bármilyen megoldás szülessen is, az adminisztratív terhek további növelése nem életszerű. Tóth Pál Péter végezetül az adatgyűjtők és -felhasználók együttes javaslatának megfogalmazását szorgalmazta.

Rózsa Dávid,

a KSH Könyvtár tájékoztató könyvtárosa
E-mail: David.Rozsa@ksh.hu

Lencsés Ákos,

a KSH Könyvtár osztályvezetője
E-mail: Akos.Lencses@ksh.hu

Hírek, események

A KSH módosított szervezeti és működési szabályzata 2012. szeptember 1-jén lépett hatályba, mely a KSH szervezeti felépítését szervezeti egység szintjéig tartalmazza. Ezek szerint az *elnök közvetlen irányítása alá tartozó szervezeti egységek*: 1. *Elnöki főosztály*: Elnöki titkárság, Humánstratégiai és oktatási osztály,

Nemzetközi kapcsolatok osztálya, Sajtó- és kommunikációs osztály; 2. *Gazdálkodási és igazgatási főosztály*: Beszerzési osztály, Jogi és igazgatási osztály, Költségvetési fejezet osztálya, Munkaügyi és illetmény-számfejtési osztály, Műszaki és üzemeltetési osztály, Pénzügyi és számviteli osztály, Programtervezési osztály;